

je, primjerice, jedan uvaženi hrvatski znanstvenik tada u svome udžbeniku mogao napisati negoli lik *pješčar* i uz njega, na drugome mjestu, lik *pješčenjak* (*»pješčar ili pješčenjak«*). U našoj poslijeratnoj društvenoj stvarnosti neki su se naši pisci okuržili (!) pa su na prvome mjestu počeli stavljati lik *pješčenjak*, a na drugome lik *pješčar* (*»pješčenjak ili pješčar«*). Moć navike i stanoviti nejezikoslovni obziri potaknuli su ih da tako postupe. Što su neki naši pisci htjeli postići kad su nehrvatski lik »tvrdog« *pješčara* zamijenili »mekim« *pješčarom* — to su samo oni znali.

c) Vrlo je lako otkriti činjenicu da danas najveći broj hrvatskih znanstvenika, ponajprije geologa, petrografa i zemljopisaca, isključivo rabi naziv *pješčenjak*. Zašto naš jezik pretrpavati istoznačnicama, »istoznačnicama« i dubletama kad za to nema nikakve potrebe? To ne znači da sam načelno protiv uporabe istoznačnica i dubleta. Nije jasno zašto neki naši pisci njeguju »meki« *pješčenjak*! Potiskivani i diskriminirani naziv *pješčenjak* je godine 1945. dočekaio svoje oslobođenje. U uvjetima našega novog i slobodnog kulturno-jezičnog življenja postupno je stjecao svoju punu afirmaciju, svoju punu znanstveno-jezičnu uporabnu vrijednost.

Kad bi, recimo, naši jezikoslovci dokazali da su likovi naziva *pješčenik* (ili *pješčanik*?) i *pješčar* jezično pravilniji od lika *pješčenjak*, ja bih prvi njihovo mišljenje prihvatio. Dok tako nešto ne dokažu, ako to uopće mogu dokazati, bilo bi preporučljivo da svi naši pisci rabe naziv *pješčenjak*, m. r.; mn. *pješčenjaci*, pridj. *pješčenjčki*.

Ratimir Kalmeta

JEDNO ZNAČENJE APELATIVA GRABLJE

Svi znamo šta su to *grablje*. To je poljoprivredna alatka kojom se grablja, sitni i ravna zemlja. Najčešće su od drveta, a mogu biti i od gvožđa.

Riječ *grablje* narodnog je porijekla i postala je od glagola *grabiti*.

I u mnogim našim rječnicima zabilježen je ovaj apelativ s navedenim značenjem.

P. Skok¹ za glagol *grabiti* navodi da mu je korijen praslavenskog porijekla, a za apelativ *grablje* kaže: »... *grāblje*, gen. *grābālĵa* f pl. je praslavenski alat.«

Rječnik JAZU² o apelativu *grablje* zabilježio je slijedeće: »1. *grāblje*, *grābālĵa* f, pl. težačko oruđe (motika s nekoliko drvenih ili gvozdenih šiljaka na jednom kraju) s kojim se što kupi, grabi sijeno, ravna zemlja;«

U Rječniku Matica³ o *grabljama* piše: »*grāblje*, - *bālĵa* ž mn. poljoprivredno oruđe sa zupcima koje služi za sakupljanje sijena, sitnjenje zemlje i sl.«

Za vrijeme velike neprijateljske ofanzive na Kozaru u junu i julu 1942. godine, kao dječak od deset godina, čuo sam za apelativ *grablje* u drugačijem značenju. Naime, kad su se neprijateljske snage vraćale iz Kozare i čitav teren Potkozarja ponovo pretraživale, narod je govorio: »Idu njemačke *grablje*.«

Apelativ *grablje* zapisan je kasnije u literaturi o Kozari u novome značenju. Da navedemo neke primjere.

Knjževnik M. Oljača⁴ u romanu *Kozara* zapisao je: »Šta su *grablje*? Redovi neprijateljskih vojnika tako gusti da ih je narod prozvaio *grabljama*. Od Kozare do Une ponovo je pregažen svaki sokak, svaki voćar, svaki grm. *Grablje* su čistile, hvatale, pročešljavale, tukle, odvodile u ropstvo. Nekoga spapulaše pred kućom, u bašči ili u sijenu; druge nađoše na tavanu, u podrumu, u kaci, pod poklopcem; ili u skloništu pod zemljom, gdje su ih psi nanjušili. Vojnici su njive

¹ Petar Skok: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. I, Zagreb, 1971, str. 599.

² Rječnik *hrvatskoga ili srpskoga jezika* JAZU, Zagreb, 1887—1891, str. 856.

³ Rječnik *hrvatskosrpskoga književnog jezika*, Matica hrvatska i Matica srpska, Zagreb i Novi Sad, 1967, str. 95.

⁴ Mladen Oljača: *Kozara*, Svjetlost, Sarajevo, 1973, str. 391.

prekopavali, u kupine bombe bacali, oranje prevrtali, špilje otvarali, šuplje klade probijali, lišće razgrtali ...»

Književnik B. Zec⁵ u *Četi Kozarčana* 26 puta navodi apelativ *grablje* u prenesenom značenju. Dajemo sljedeće primjere: »Zar će opet *grabljama* preko naših sela? ... Ako će nas *grablje* goniti do Une ... o nailasku neprijateljskih *grabalja* ... očeraše *grablje* ... i kad su išle *grablje* prema Novom ...«

Šta su to *grablje* u prenesenom značenju? *Grablje* su neprijateljski streljački stroj kroz neko područje (u našim primjerima kroz Kozaru i Potkozarje) s ciljem da se cijeli teren ponovo pretrese i da se unište partizani i narod. To je čišćenje, brutalno gaženje i grabljanje nekog kraja i naroda.

Naši dosadašnji rječnici nisu zabilježili ovo značenje apelativa *grablje*.

Stevo Dalmacija

VIJESTI

X. JUBILARNI JUGOSLAVENSKI SLAVISTIČKI KONGRES

(Prva obavijest)

Sredinom listopada 1982. održat će se u Ohridu 10. jugoslavenski slavistički kongres.

Okvirna tematika ovoga kongresa:

1. a) Proučavanje jugoslavenskih jezika u vezi s drugim slavenskim jezicima i neslavenskim jezicima u Jugoslaviji,

b) Dijalektologija, onomastika i književna norma.

2. a) Suvremeni tokovi u jugoslavenskim književnostima,

b) Uzajamno proučavanje jugoslavenskih književnosti u vezi s ostalim slavenskim književnostima i neslavenskim književnostima u Jugoslaviji.

3. a) Problemi metodike nastave jugoslavenskih jezika i književnosti u školama.

HFD očekuje velik odaziv nastavnika hrvatskog ili srpskog jezika i jugoslavenskih književnosti iz škola u SRH.

Prijave naslova referata s nacrtkom osnovne problematike sudionici iz SR Hrvatske dostavit će Hrvatskom filološkom društvu (Zagreb, Đ. Salaja 3) do 1. ožujka 1982, a sažetak referata do 1. lipnja 1982.

Organizacijski odbor strogo će se pridržavati rokova.

P. S.

⁵ Boško Zec: *Četa Kozarčana*, Narodna armija, Beograd, knjiga II, 1973, stranice 19, 36, 64, 117. i 148.